

Vuoropuhelun voima &

Yhteisölähtöinen kunta MUA –PÄIVÄT 2023

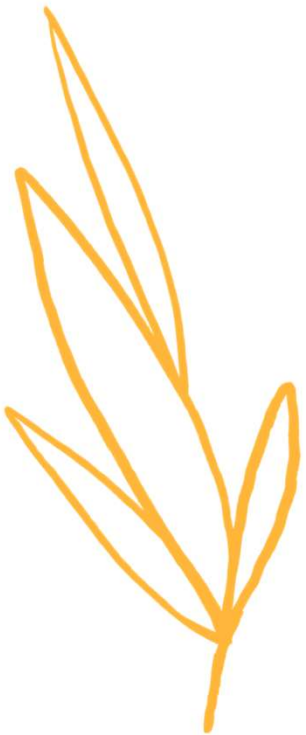
Virpi Skippari, Kaisa Kervinen

Meillä lähtökohtana: osallisuuden kokemus syntyy vuorovaikutuksessa oman lähiyhteisön ja –ympäristön kanssa.

Työmenetelmänä vuoropuhelu, joka on tiedonkeruuta

- Ihmisten arki tutuksi ja päätöksenteon tueksi

- Kokemustiedon kerääminen
 - Saadaan tietoa, joka täydentää muuta olemassa olevaa tietoa.
 - Asiantuntijuuden jakaminen ja tunnistaminen** uudella tavalla.
 - Ristiriitaistenkin äänten kuuntelemista
 - Kerätään tietoa, jonka perusteella voi päättää jotain.
 - Keskeistä se, **mitä saadulla tiedolla tehdään** ja, että se myös **kerrotaan osallistujille**

**Kunnissa tehdään työtä
osallisuuden lisäämiseksi.**

**Mitkä näyttäisivät olevan
suurimmat haasteet tai esteet
työn onnistumiselle?**

Esityksen taustalla:

- **Yhteisölähtöinen kunta valmennus 2022 (HYMY –verkosto) ja 2023** (yhteistyössä HYMY –verkosto ja Kunta olemme me –hanke)
- Osallistujia n. 30 eri kunnasta, yli 40 osallistujaa
- Opinnollistettu kokonaisuus: 2022 osaamismerkki, 2023 1 opintopisteen kokonaisuus, Koski -järjestelmä.
- Osallistajat kuntien ja hyvinvointialueiden viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä, joilla halu kehittää osaamistaan osallisuustyössä ja verkostoitua
- Keskeistä vertaisoppiminen ja tuki

Valmennus pohjautuu KestäväMaaseutu –hankkeen ja Hymy –verkoston työn huomioille ja esille nousseille tarpeille kehittää osallisuustyötä kunnissa. Valmennus on tuottanut syötteitä myös Polkuja tulevaisuuden kansalaistoiminta –julkaisuun.

Osallisuusprosessin vaiheet

1. Yhteinen päämäärä ja sitoutuminen

Mistä meidän tulee tietää lisää, kenen näkökulma puuttuu?

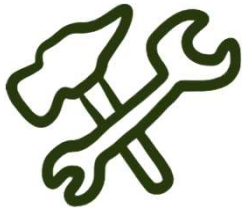
2. Kuuntelu ja tärkeiden asioiden tunnistaminen

Mikä on ihmisille ja yhteisölle tärkeää?

3. Yhteinen vuoropuhelu

Tärkeät asiat jaetaan yhdessä viranhaltijoiden, poliittisten päättäjien, paikallisten yhdistysten ja yksittäisten kuntalaisten kesken.

4. Konkretia

Tehdään konkreettisia tekoja kuullun pohjalta. Tartutaan niihin asioihin, joihin ihmiset ovat itse valmiita tarttumaan.

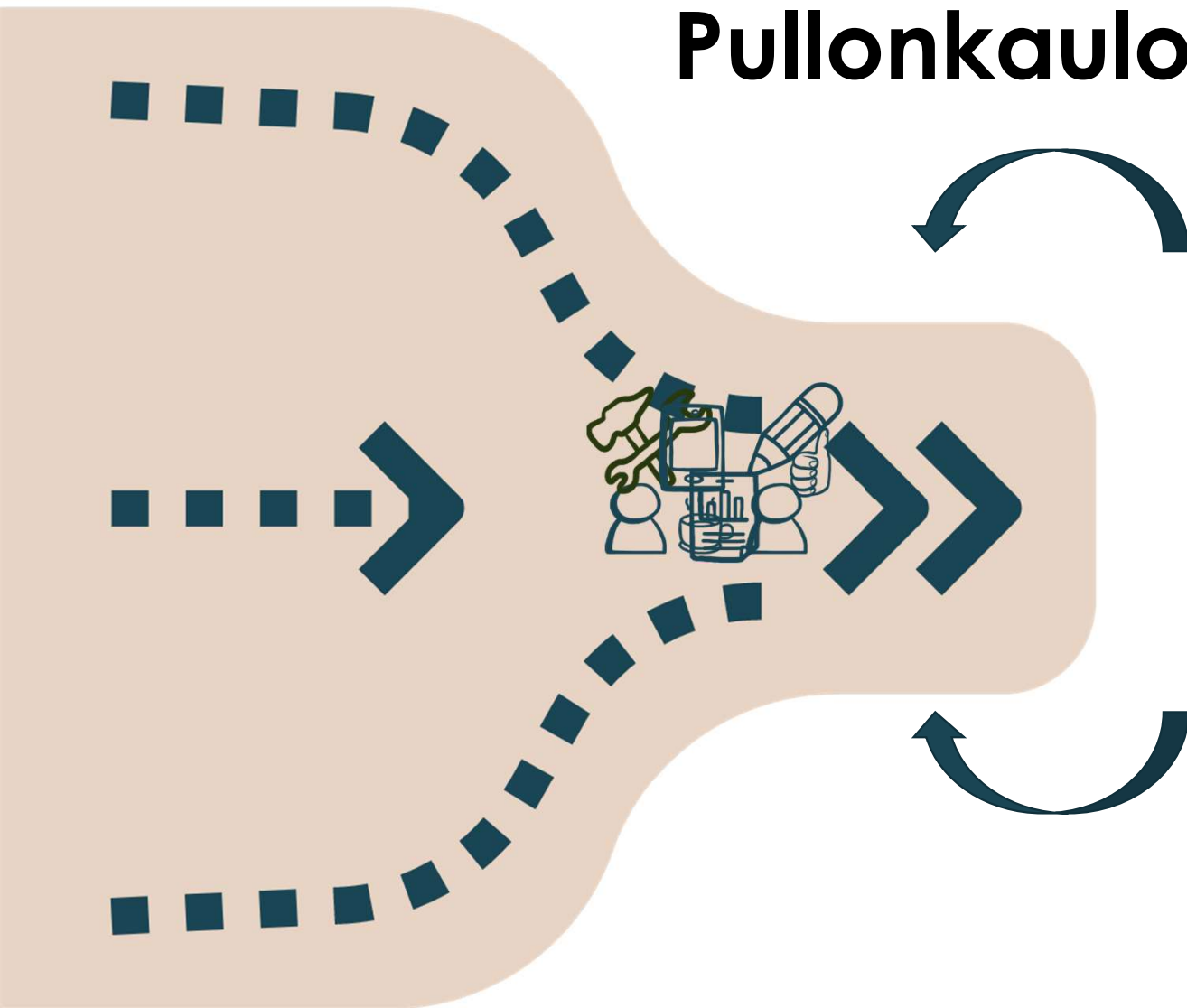
5. Arviointi

Määritellään arvioinnin mittarit. Ketkä ovat arvioinnissa mukana?

Onnistuneessa osallisuusprosessissa on tunnistettavissa nämä viisi vaihetta.

Omaa osallisuustyötä voidaan lähteä toteuttamaan tämän prosessimallin pohjalta.

Pullonkauloja osallisuustyön onnistumisissa

- Sitoutuminen ja yhteinen ymmärrys
- Konkretia, miten tähän päädyttiin
- Mittaaminen ja arviointi
 - Viestintä, mitteepä osallistuminen hyvejää

Sitoutuminen

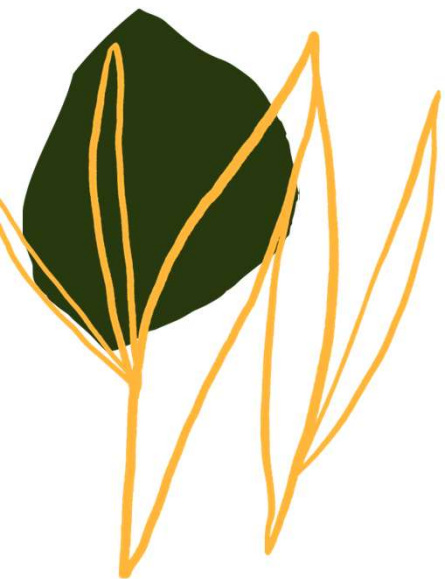

Loppuvaiheessa prosessi vaikeutuu, jos työn **alkuvaiheessa osallisuustyön merkitystä** ei ole tunnustettu ja tehtävät toimenpiteet eivät ole osa kunnan johtamista. Tuloksena voi olla päälleliimattua, irrallista toimintaa, **osallisuuspuuhastelua** (osallistamista ilman aitoa vuoropuhelua).

Lääkkeenä hyvä valmistelu, aluksi kunnan sisäinen vuoropuhelu & koulutus, yhteisen ymmärryksen löytäminen, asioiden kirjaaminen ja **yhteiset suunnitelmat ja niihin sitoutuminen**.

Osallisuustyötä tekevän ei tule jäädä yksin. Kannattaakin hankkia osallisuusintoilijoita yli hallintorajojen tekemään työtä yhdessä. Esimerkiksi **kevyenliikenteen väylät, ilmoitustaulut, jokaisen oikeudella käytettävät paikat**, reitit ja **metsät** liittyvät vahvasti osallisuustyöhön, lisäävät koettua hyvinvointia ja ovat esimerkkejä asioista, joita on noussut osallisuustyön prosessien myötä kehittämisen kohteiksi asukkaiden toiveesta, mutta eivät suoraan kuulu osallisuustyötä tekevän hallintoalaan.

Koko paikallisyhteisön asia: luottamuksen lainaaminen paikallisyhteisöiltä ja kansalaistoimijoiden ottaminen mukaan.

Konkretia

Konkretia on tärkeä vaihe. Se tekee näkyväksi sen, miksi kannatti osallistua yhteiseen keskusteluun.

Kaikkea ei voi toteuttaa, miten perustella se mihin ja miksi päädyttiin juuri näihin toimenpiteisiin.

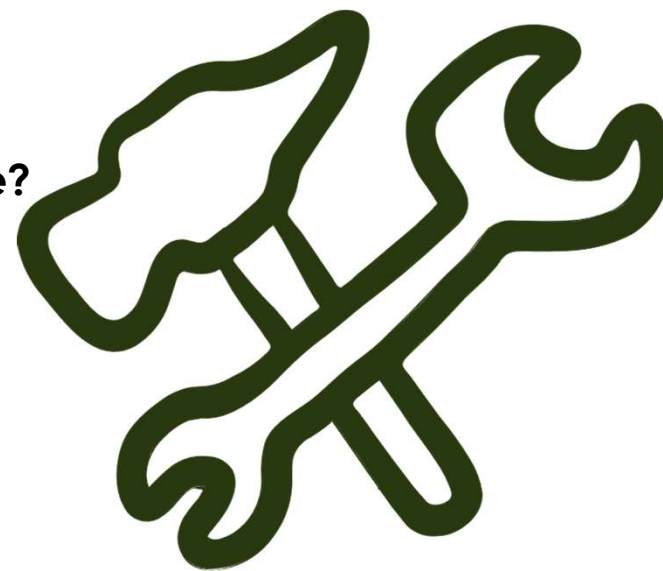
Case-esimerkit (OSBU):

- Miksi tehdään laavu eikä moposuoraa?
- Miksi jouluvalot eikä -yhteisöfaijailijaa asuinalueelle?

Onko keskusteluissa tunnistettu oikeat, osallistujille tärkeät asiat? Oliko keskustelu moniäänistä?

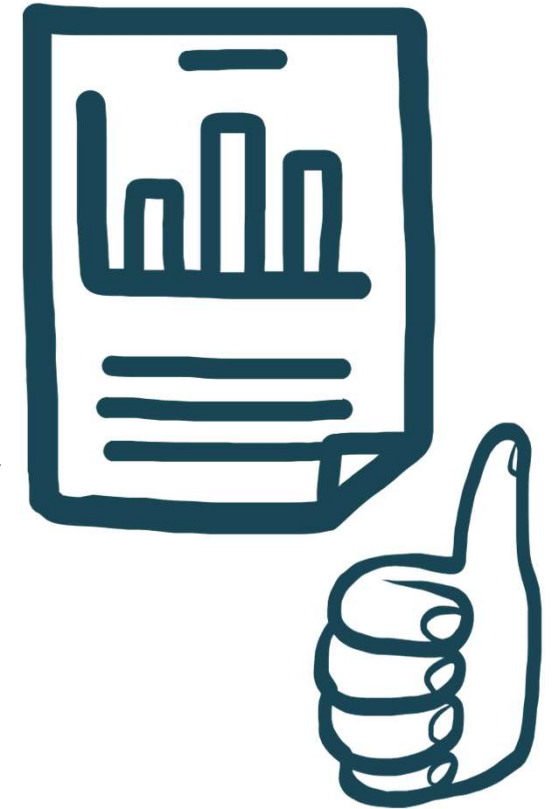
Tässä korostuu vuoropuhelun ja kuulemisen vaihe. Menetelmien tarkastelu voi olla tarpeen. Keskeistä myös päästä **puheissa toiveiden tynnyristä yhdessä tekemiseen. Ja tuoda näkyväksi, miksi johonkin ratkaisuun päädyttiin (eniten ääniä, resurssien rajoissa toteutettava...)**

Tärkeää läpinäkyvyys, viestintä eri vaiheissa

Mittaaminen ja arviointi

- Yhteisölähtöisyys ja osallisuustyön merkitys on jatkuvan neuvottelun kohteena. **"Onko se tärkeää?" "Nopeamminkin voisi tehdä viranhaltijavetoisesti" "Kohtaaminen on vaikeaa ja työlästä"**
- **Mitataan siis asioita joita voi mitata.** Täytyy tuoda esille työn merkitys ja tulokset: paremmin kohdistuneet palvelut vähillä resursseilla ja se kuinka asukkaiden kuuleminen on vaikuttanut päätöksen teon eri vaiheissa.
- Vaikuttavuuden mittarista esimerkki:
mitattava muutos+ (yhteistyön lisääntyminen, uudet yhteistyösopimukset yms.) **laajempi merkitys+** (vuoropuhelu lisääntyy, uusia rakenteita), **oman toiminnan volyymi** (osallistujamäärät, tilaisuuksien määrät ja resurssit). Tästä syntyy vaikuttavuuden kaava.
- Prosessien/ toimenpiteiden päätteeksi osallistujien kanssa reflektio tärkeää.
- Lopuksi sisäinen reflektio. Missä onnistuttiin, mitä pitäisi kehittää.
- Omat mittarit ja halu arvioida ja kehittää toimintaa siis keskeistä.
Lisäksi on olemassa työkaluja kuten:
THL:n osallisuusindikaattori (yhdistettävissä, tieteellisesti validoitu) ja **Osaamiskeskus Kentaurin kaksi ikätasoista osallisuusmittaria nuorisoalan järjestöille**

Viestintä

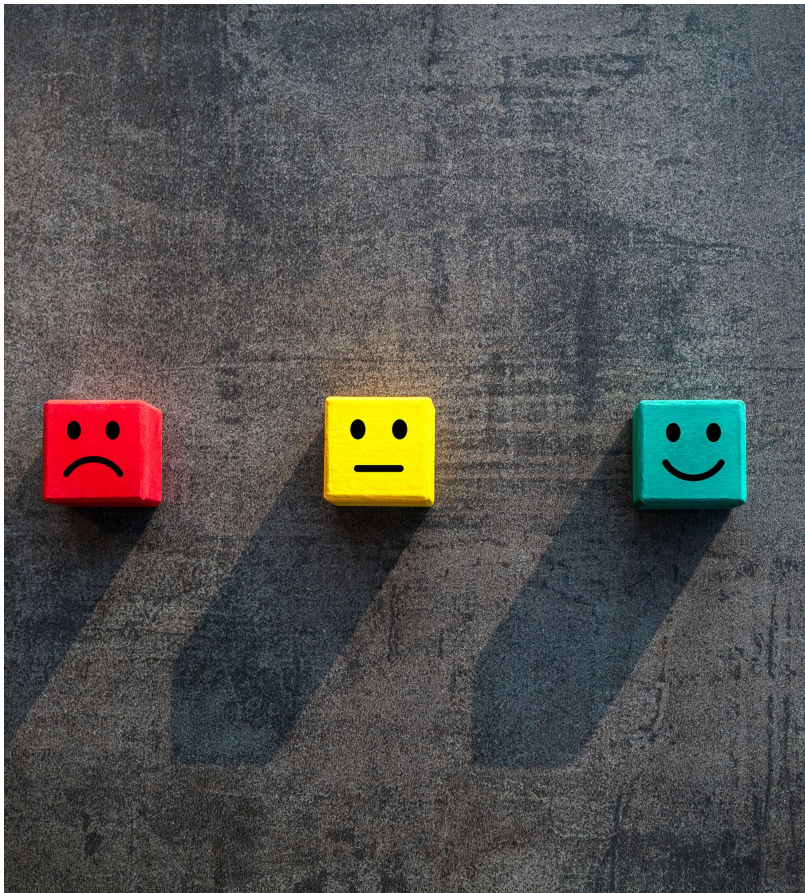
- Varhaisessa vaiheessa, läpi prosessin
- Viranhaltijaviestinnästä yhteiseen puheeseen
- Genetiivin rakentaminen.
(omanto on sijamuoto, joka ilmaisee omistajaa)
- Avoimuus, kieli, **missä viestitään**
- Sisäinen viestintä tärkeää
- **Paikalliset liittolaiset tärkeitä, kansalaistoimijat mukaan**

Vuoropuhelun voima

Haasteita riittää

"Yksi kansalaistoiminnan tulevaisuuden kysymyksistä on, miten halu olla osa yhteisöä syntyy. Miten löydetään se yhteinen hyvä, joka yhdistää ja jonka eteen ollaan valmiita tekemään tekoja?"

- Virpi Harilahti-Juola, Polkuja tulevaisuuden kansalaistoimintaan julkaisu (ilmestyy 2023 loppuvuodesta)

Yhteisen polun, saati tien löytäminen voi olla vaikeaa, kun luottamus horjuu ja puslista huudellaan...

OECD:n luottamusarvioinnin mukaan vain osa meistä suomalaisista luottaa omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Sitran viime syksyn tutkimuksen mukaan myöskään päättäjät eivät aina luota meidän ihmisten kykyyn ymmärtää ja osallistua monimutkaisten asioiden käsittelyyn.

Tässä on ristiriita: tutkittu tieto että käytännön kokemuksen tuomat havainnot, joiden mukaan ihmiset kyllä ovat kiinnostuneita, haluavat osallistua ja kertoa ajatuksistaan.

**Miksi siis nähdä vaivaa ja käydä
vuoropuhelua?**

Koska yhteisölähtöinen kunta kestää niin ilot kuin surut ja murheetkin

- Edistetään rakentavaa ja eteenpäin vievää vuoropuhelua ihmisten välillä
- Vuoropuhelu on tiedonkeruuta – saadun tiedon avulla **voidaan päästä tilastojen taakse ja lisätä ymmärrystä** asioista ja ilmiöistä, niiden syistä ja taustoista.
- Ollaan kiinnostuneita ihmisten arjesta – jokainen on oman arkensa asiantuntija.
- **Mennään sinne, missä ihmiset ovat** – fyysisesti tai verkossa.
- Kuunnellaan ja yritetään ymmärtää, mikä ihmisille on tärkeää.
- Mietitään, **kenen ääni kuuluu ja kenen jää kuulumatta.**
- **Tehdään yhdessä, ei puolesta.**
- Juhlitaan onnistumisia ja annetaan yhteisön loistaa.

Sosiaalisen kestävyuden edistäminen kunnissa on älykästä suunnittelua

- Mikä mahdollistaa *hyvän arjen ja merkityksellisen elämän*?
- mahdollisuuksista *vaikuttaa omaan elämäänsä ja osallisuuteen*. Sosiaalisesti kestävä kehitys huomioi kaikki väestöryhmät ja toteutuu luonnon kantokyvyn rajoissa.
- Tuloksena **paremmin kohdistettuja palveluja porukan pienentyessä. Vähemmän valituksia lupaprosesseissa. Yhteisiä päämääriä ja asioita joiden eteen tehdä yhdessä-> resilientti yhteisö-> koettu hyvinvointi**

**“Kuluttamisen ja elintason nousun sijaan kaivataan merkityksellistä elämää.”
Katse kulisseista juoneen.**

KestäväMaaseutu –hankkeen dialogikierroksen koonti 2021

Lisää aiheesta:

Kattilakoski, Mari, Kervinen, Kaisa, Harilahti-Juola, Virpi, Kurikka, Päivi (2022). Hyvä elämä maaseutukunnissa – osallisuuden ja yhteiskehittämisen avaamia näköaloja kestävään hyvinvointiin ja kuntien älykkääseen sopeutumiseen. [Focus Localis 4 - 2022](https://journal.fi/focuslocalis/article/view/120919/75515)
<https://journal.fi/focuslocalis/article/view/120919/75515>

Politiikkasuositus 1/2022: Osallisuuden ja yhteiskehittämisen avaamia näköaloja kestävään maaseutuun <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uutiset/politiikkasuositus-1-2022-osallisuuden-ja-yhteiskehittamisen-avaamia-nakoaloja-kestavaan-maaseutuun>

Näkökulmia osallisuuteen ja koettuun hyvinvointiin myös blogisarjassa:

Tutkija Mari Kattilakoski, Itä-Suomen yliopisto:

[Tutkija Mari Kattilakoski haluaa haastaa vallitsevat hyvinvoinnin indikaattorit](#)

Erityisasiantuntija Päivi Kurikka, Kuntaliitto:

<https://msl.fi/osallisuuden-johtaminen-on-oleellinen-osa-kunnan-johtamisjarjestelmaa/>

Osallisuusasiantuntijat Kaisa Kervinen ja Virpi Harilahti-Juola:

<https://msl.fi/maaseudun-tarina-jatkuu-kestavasti-rakennettu-tulevaisuus-on-yhdessa-tehty/>

KUUNTELE MYÖS PODCAST: https://soundcloud.com/msl-osallisuus/hyva-elama-maaseudulla?utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing